

Utbildningsinspektion i grundskolan Örnaskolan

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Örnaskolan	Antal elever
Grundskola	701
Skolbarnsomsorg	50
Förskoleklass	10

Örnaskolan är belägen i centralorten Hyltebruk och omfattar 1 förskoleklass, 10 klasser för verksamheten i årskurserna 1-6 och 19 i årskurserna 7-9. På skolan finns också integrerad skolbarnsomsorg.

Skolan är byggd 1969. På 80- talet gjordes en tillbyggnad och senare har ventilationen setts över och skolköket moderniserats.

Större delen av verksamheten på Örnaskolan utgörs av utbildning för elever i årskurserna 7 - 9, vilket är ett resultat av att skolan tar emot elever från samtliga kommuner. Rektorsområdet är socioekonomiskt skiftande och utbildningsnivån bland föräldrarna kan variera från sådana med högre utbildning till familjer som är analfabeter och helt saknar skolgång. På 90-talet fanns en invandrar-sluss på skolan med ca 100 elever. Verksamheten upphörde år 2000. Elever med invandrarbakgrund har minskat och utgör idag cirka 10 procent.

Kommunens samlade verksamhet för barn och elever i behov av särskilda insatser är samlade i en familjeenhet som är knuten till Örnaskolan. Enheten, som leds av en rektor omfattar en öppen förskola, ett skoldaghem, en grupp kallad lilla gruppen med särskoleelever i årskurserna 1-6. En grupp kallad 310:an undervisar särskoleelever i årskurserna 7-10 och en tredje grupp med namnet Abeone handhar undervisningen för träningsskoleelever i årskurserna 1-10. Under rektors ansvar ligger också kommunens övergripande elevhälsa samt en verksamhet, riktad mot personalens hälsa. Elever från familjeenhetens verksamhet har sin huvudsakliga undervisning förlagd till sina egna lokaler på skolan men är i skiftande grad integrerade på grundskolan.

Genomförandet av inspektionen i Örnaskolan

Skolverket sände den 24 maj 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Örnaskolan har bestått av undervisningsråden Lena Godin och Lena Wikström. Besök i Örnaskolan inleddes den 22 september och avslutades den 24 september 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Örnaskolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Örnaskolan genomfördes formella intervjuer med skolledningen, representanter ur den pedagogiska personalgruppen, elever och föräldrar. Under besöken gjordes också besök i den pågående verksamheten.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

Representanterna för personalen ger under intervjuer uttryck för att flertalet elever är trygga och frimodiga och att det överlag råder ett gott förhållningssätt på skolan. Samtidigt vittnar såväl personalrepresentanterna som skolledningen om att situationen förändrats på senare år. Samtalstonen har blivit hårdare, konflikterna fler och att det finns elever som blivit utsatta för mobbning är man också på det klara med.

Eleverna i de lägre årskurserna uttrycker sig företrädesvis positivt. Man trivs och gläds åt att gå till skolan. Meningarna är emellertid delade och flera uttrycker att det finns kamrater som blir mobbade. "Det händer inget när man säger till. Lärarna säger att man inte skall bry sig och våra föräldrar måste säga till innan lärarna gör något." De äldre eleverna menar att stämningen på skolan och i klassrummen under perioder varit tuff men har blivit bättre. De är också på det klara med att invandrareleverna löper större risk att bli utsatta för nedsättande kommentarer, tyst mobbning eller andra kränkningar. Klyftan mellan verksamheten i årskurserna F-6 och de äldre eleverna i årskurserna 7-9 är djup och gemensamma aktiviteter förekommer endast i liten utsträckning.

Personalen i elevvårdsteamet ger uttryck för att flertalet elever trivs och är trygga i sin skolmiljö men hyser oro för sättet att ta emot och stödja invandrarelever, detta till följd av knappa resurser.

Föräldrarna menar att språket mellan eleverna och också i förhållandet elev – vuxen kan vara otrevlig och att vardagsrasismen finns. Konkurrens mellan eleverna är tydlig och avvikelser tycks vara svåra att tolerera. Mobbning har före-

kommit och man är också medveten om att elever kan råka ut för andra former av kränkningar, till exempel utfrysning. Föräldrarna är också tveksamma till om personal och skolledning i tillräcklig utsträckning tar sådana problem på allvar. Däremot tycker man att det finns en stor tolerans för de integrerade särskoleeleverna som man menar bidrar till att utveckla elevernas respekt och förståelse för människors olikheter.

”Våra barn trivs och mår bra i sin egen verksamhet men blir också väl mottagna av de andra eleverna när de integreras i grundskolan” ett citat som kan sammanfatta särskoleföräldrarnas positiva inställning till familjeenhetens verksamhet.

Inspektörsteamet kunde vid besöken i de olika särskolegrupperna notera att det rådde en trevlig och lugn stämning. Arbetet föreföll stimulerande och samtals-tonen mellan eleverna och i förhållandet elev – vuxen var vänlig och respektfull.

Inspektörsteamets samlade intryck av klimatet och attityderna bland elever och vuxna på Örnaskolan var inte av det slag att det skulle avvika mer än vad som är acceptabelt och som kan förväntas och är fallet på andra skolor med likartade förutsättningar. Eleverna tilltalade varandra naturligt och trevligt och deras sätt att umgås i korridorer, i matsalen och på raster finns ingen anledning att ifrågasätta. Detta får ses i ljuset av att inspektörsteamets besök pågick under en begränsad tid och tillståndet på skolan påverkas av många olika faktorer.

Det finns en medvetenhet bland personalen om det arbete som påbörjats för att öka elevernas ansvarstagande och medverkan i planering, uppföljning och utvärdering av sitt skolarbete och sin miljö. Flera menar att arbetet är angeläget men att resultatet hittills är ganska begränsat. Av intervjuer och observationer framgår att detta är ett utvecklingsarbete som kommit att bli mer etablerat i verksamheten för eleverna i F-6 och att mycket arbete återstår innan de äldre eleverna har en reell upplevelse av att de i takt med stigande ålder får ta ett ökat ansvar för det egna skolarbetet.

Sammanfattningsvis gör inspektörsteamet bedömningen att Örnaskolan till övervägande del erbjuder sina elever en trygg och positiv miljö, men de signaler som framkom under inspektionen tyder på att ytterligare ansträngningar måste göras för att säkra att elever inte utsätts för kränkningar.

Resultatet av skolans insatser för att ge eleverna möjlighet att i takt med stigande ålder vara med och ta ansvar för sitt skolarbete får emellertid betraktas som otillräckliga, någon genomgående inriktning eller något övergripande ställningstagande inom området tycks inte finnas i detta avseende.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

De nationella ämnesproven 2004 i årskurs 5 på Örnaskolan visade att knappt åtta procent av eleverna inte nådde målen i svenska. I matematik och engelska var denna procentenhet lägre.

Elevernas slutbetyg, våren 2004 visade följande resultat:

Ämne	Ej nått målen	Godkänd	Väl godkänd	Mycket väl godkänd	Totalt antal elever
Svenska	12	62	68	18	161
Matematik	13	81	43	24	161
Engelska	19	66	50	25	161

Det finns anledning att uppmärksamma att meritvärdet för Hylte kommun ligger över snittvärdet gällande riket men att samma värde ligger avsevärt lägre avseende elever med utländsk bakgrund.

Av inspektörsteamets observationer att döma finns skäl att anta att det på skolan finns en hög ambition avseende undervisningen för elever med utländsk bakgrund men uppgifterna härvidlag går isär. Skolledningen och också personalrepresentanterna framhåller att det råder en beredskap för att på bästa sätt ta emot invandrarelever medan andra, däribland personalrepresentanter varnar för att dessa elever inte i tillräcklig utsträckning bemöts utifrån sina individuella behov.

Av intervjuerna med eleverna på skolan framgick att de i liten utsträckning känner till målen för utbildningen, en uppgift som personalen delar. Man är medveten om att detta är ett arbete som måste vidareutvecklas, vilket också föräldrarna vill understryka.

Elevernas kunskapsutveckling blir inte heller utvärderad och dokumenterad i den grad att pedagogerna har kontroll på situationen för varje enskild elev. Någon gemensam strategi tycks inte finnas härvidlag.

Betygskriterier delas ut i form av ett häfte till alla elever i årskurs sju men det råder en samstämmig uppfattning bland alla intervjuade att detta är ett alltför oengagerat sätt att vinnlägga sig om att elever och föräldrar blir tillräckligt informerade. Häftet är otillgängligt och svårtläst och om det inte åtföljs av kontinuerliga genomgångar torde det knappast kunna utgöra ett stöd för elevernas studier.

Sammanfattningsvis gör inspektörsteamet bedömningen att elevernas utveckling och lärande kan anses ligga i linje med läroplanens och kursplanernas mål och det har inte framkommit att kunskapsresultaten skulle avvika mer än vad som är acceptabelt och som kan förväntas och är fallet på andra skolor med likartade förutsättningar. Det finns dock anledning att uppmärksamma och värdera de insatser som riktas mot elever med utländsk bakgrund.

Inspektörsteamet gör vidare bedömningen att elevernas kunskap om kursmål och betygskriterier måste förbättras.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Inspektionsteamet intervjuade skolans två fritidsledare och kunde dra slutsatsen att detta är medarbetare som är viktiga för elevernas trygghet och trivsel, inte minst på raster och i uppehållsrum. Eleverna understryker att de båda fritidsledarna är kända för alla elever, de finns alltid tillgängliga och drar sig inte för att ingripa då detta krävs. Däremot uttrycker flera av eleverna att många lärare sviker och tar inte ansvar för att vara synliga och delaktiga på rasterna. ”Det borde vara fler fröknar ute på rasterna och om man ber om hjälp säger de att vi skall gå till någon annan.” Sammantaget framgår av intervjuerna att man på skolan saknar en tydlig fördelningsstrategi i detta avseende, ett fungerande rastvakt-schema.

En viss oenighet tycks råda i personalgruppen när det gäller insatserna för att skapa och bibehålla goda attityder och förhållningssätt på skolan. Det finns de i personalgruppen som vill lägga vikten vid det dagliga kontinuerliga arbetet medan andra menar att detta är otillräckligt och att det saknas en genomarbetad plan och gemensamt tagna regler. Värdegrundsarbetet är emellertid något som nu lyfts fram och blivit ett prioriterat arbetsområde med avsatt tid för att kunna diskutera fram ett gemensamt förhållningssätt.

Mobbningsplan har arbetats fram på skolan. Planen är emellertid begränsad så till vida att den ökar beredskapen för mobbning medan det saknas vägledning i arbetet för att möta andra konflikter som kan uppstå, till exempel sexuella eller rasistiska trakasserier.

Den formella organisationen för att tillförsäkra eleverna ett inflytande, till exempel genom klassråd och elevråd förefaller vara otydlig. I vissa klasser genomför man mer eller mindre återkommande klassråd medan det i andra helt har försvunnit från schemat. Flera personalrepresentanter menar att detta arbete måste tas på allvar. Man menar också att det finns anledning att stärka elevernas förmåga att bättre ta tillvara möjligheten att arbeta i demokratiska former. I den mån det existerar fungerande klassråd och elevråd tenderar diskussionerna att begränsas till rent praktiska frågor.

Vad avser elevernas möjlighet till delaktighet och samverkan i den dagliga verksamheten uttrycker personalen att ”vi behöver diskutera vad elevinflytande är, hur omfattande det skall vara och ta en övergripande diskussion”, ett citat som kan belysa tillståndet idag och den ambition som ändå finns.

Elever och föräldrar uttrycker ganska samstämmigt att elevernas möjlighet att påverka arbetet är långt större i de lägre årskurserna i samverkan med fritids-

hemmet medan lärarstyrda lektioner dominerar bilden av undervisningen i årskurserna 7-9.

Det finns två skoloråd på skolan. Ett har deltagare från verksamheten i F-6 och det andra riktar sig mot verksamheten i årskurserna 7-9. Skoloråden är samarbetsforum där elever, föräldrar och skolpersonal skall kunna föra en diskussion om gemensamma frågor på skolan. Rådet för de äldre eleverna har under en tid varit överksamt men enligt föräldrarna finns tankar på att åter försöka få igång arbetet.

Överlag uttrycker föräldrarna ett förtroende för personalens ansträngningar men efterlyser en dialog med skolledningen och också personalen i frågor som rör skolans inre arbete. Flera föräldrar menar att möten med lärarna mest är av karaktären information och i liten utsträckning bjuder in föräldrarna till diskussioner som ger dem insyn i det pedagogiska arbetet.

Av intervju med föräldrar från särskolan framgår att de har stor tilltro till personalens kompetens och kunnighet. Föräldrarna uttrycker också sin tilltro till personalens ansvar för att tillgodose elevernas behov av en trygg situation i särskolan såväl som till den del eleverna är integrerade. Man menar också att personalen ständigt arbetar för att stärka elevernas självförtroende och låter dem använda alla sina möjligheter för att påverka och göra egna val.

Engagemanget bland föräldrarna på särskolan är stort och uppslutningen är mangrann då skolan kallar till möten. Enskilda samtal är dock den mötesform som dominerar kontakten mellan skolan och föräldrarna. Föräldrarna påtalar att man gärna skulle se fler möten då man var samlad, inte minst för att kunna råda och stödja varandra kring vardagliga frågor.

På Örnaskolan erbjuds eleverna skolhälsovård av den art att den uppfyller skolförfattningarna. Att man på skolan gör regelbundna insatser för att främja elevernas hälsa är tydligt. Vid inspektörernas besök pågick till exempel en joggingtävling som omfattade alla elever på skolan.

Sammanfattningsvis gör inspektörsteamet bedömningen att skolan tar ansvar för att motverka mobbning och andra former av kränkande behandling men mot bakgrund av att det saknas ett tydligt uttalat övergripande värdegrundsarbete, bör skolans insatser i detta avseende klargöras och skärpas.

Skolan har en mobbningsplan men planen behöver utvecklas då denna saknar en beskrivning av hur arbetet mot andra kränkningar, till exempel sexuella trakasserier eller rasism, kan stävjas.

Inspektörsteamet gör vidare bedömningen att skolans ansträngningar att göra eleverna delaktiga i planeringen är ett utvecklingsarbete där insatserna behöver bli långt mer tydliga.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

I Hylte kommuns skolplan anges att skolorna skall organisera sin personal i arbetslag. På Örnaskolan är verksamheten i de lägre årskurserna organiserad enligt en sådan modell och enligt skolans måldokument skall detta leda till en trygg och god arbetsmiljö kring elever och lärare. 7-9 verksamheten är organiserad i fyra arbetslag, grundad på ämnesområden.

Örnaskolan omfattar verksamhet upp till och med årskurs 9 men har en mycket tydlig skiljelinje mellan årskurserna 6 och 7 och av allt att döma är verksamheten på skolan snarare att betrakta som två olika skolor. För årskurserna till och med årskurs 6 finns en rektor och två rektorer delar på ansvaret för 7-9 verksamheten. Av intervjuer med skolläda och personal och också med elever och föräldrar framträder en tydlig bild av att diket mellan verksamheterna är djupt och att detta är något man upplever mycket negativt och vill komma till rätta med.

I läroplanen finns angivet att alla som arbetar i skolan skall samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Läraren skall utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Detta innebär att eleven kan beredas möjlighet att under lärarens ledning arbeta med tematiskt upplagda arbeten och nivågrupperingar i enskilda ämnen där parallella aktiviteter pågår och elever med likartade intressen eller mognadsnivåer arbetar enskilt eller i grupp.

Utifrån intervjuer och observationer gör inspektörsteamet bedömningen att man i de lägre årskurserna använder arbetslagens pedagogiska arbetsformer, om än i begränsad utsträckning medan det med tydlighet framgår att sådana arbetsmetoder förekommer i liten utsträckning i undervisningen för de äldre eleverna. Följande axplock av uttalanden beskriver vad flera elever, föräldrar och också personalrepresentanter uttrycker. "Katederundervisningen är densamma som för 30 år sedan, renodlade klasser med lärarstyrd undervisning styrd av de gamla reglerna kring undervisningsskyldighet är det nuvarande tillståndet på skolan och varje lärare kör sitt eget race utan någon gemensam röd tråd. Att vara med och planera arbetet är knappast möjligt även om det finns vissa lärare som ger ett utrymme för att påverka."

Av intervjuerna med personalrepresentanter från i första hand de lägre årskurserna framgår att det finns en vilja att grundlägga ett arbetssätt där eleverna har möjlighet att utvecklas och lära sig på olika sätt och i egen takt. Att sådana arbetsformer håller på att utvecklas är uppenbart men såväl intervjuer som besök

i verksamheten visar att man efterlyser skolledningens pedagogiska färdriktning och tid till pedagogisk debatt är nödvändig om personalens intentioner skall kunna förverkligas. Arbetsplats- och verksamhetsträffar har oftast karaktären av informationsträffar och ger inte i tillräcklig utsträckning utrymme för pedagogiska diskussioner. Den pedagogiska utvecklingen kräver tid där alla personalkategorier gemensamt kan mötas och föra en pedagogisk debatt men oftast är förskollärare och fritidspedagoger upptagna med eleverna när lärarpersonalen har tidsutrymme att samlas till konferenser.

Inspektörsteamet gör sammanfattningsvis bedömningen att ett fortsatt utvecklingsarbete är nödvändigt om skolornas pedagogiska arbetsformer skall leva upp till intentionerna i läroplanen och kommunens skolplan. Pedagogiska forum med tydligt avsatt tid för samtliga personalkategorier kan underlätta en sådan utveckling.

Rutiner för identifiering av elever i behov av särskilt stöd och hur detta arbete skall organiseras finns dokumenterat i ett övergripande handlingschema för Hylte kommun men elevernas utveckling identifieras och följs upp företrädesvis genom traditionella prov och tester. Några uttalade mätinstrument eller systematiska system för att säkerställa den enskilda elevens utvecklings- och kunskapsnivå tycks inte förekomma på skolan. Av personalintervjuerna framgår att arbetet med åtgärdsprogram har utvecklats på senare år men att sådana inte upprättas regelmässigt för elever som av något skäl är i behov av stödåtgärder. Upprättade åtgärdsprogram förvaras i klassrummen, vilket inte heller kan anses vara tillfyllest. Mot bakgrund av ovanstående gör inspektörsteamet bedömningen att arbetet med att identifiera elevernas stödbehov inte är godtagbart, inte heller det arbete som sker avseende åtgärdsprogram.

På skolan finns ett elevvårdsteam och utöver specialpedagoger och skolsköterska har skolan tillgång till kurator och psykolog. Av intervjuerna med skolans personalrepresentanter framgår att lärarna på skolan sätter stort värde på elevvårdsteamets insatser. Representanter ur teamet menar emellertid att deras ställning i undervisningen är oklar. Elevvårdsteamet kan vara ett expertnav på skolan som har en handledande funktion ute i verksamheten men istället finns en alltför utbredd kultur som innebär att specialpedagogerna arbetar särskiljande med eleverna. Rollerna blir otydliga och teamets professionalitet används inte i fullt ut. En diskussion har dock påbörjats som teamets medlemmar hoppas skall ge resultat.

Den övervägande delen av de intervjuade grupperna uttrycker sig positivt avseende skolans generella möjligheter att ge elever det stöd de behöver för sin utveckling och sitt lärande även om flera hyser oro för att skolans ansträngningar i enskilda fall och då företrädesvis avseende invandrarelever, kan vara otillräckliga.

Information om modersmålsundervisning sker vid starten av varje läsår. Undervisningen för kommunens samlade modersmålsundervisning är förlagd till Örnaskolan efter ordinarie skoltid men det är endast några få elever på skolan och också i kommunen som deltar i modersmålsundervisning. Skälet till detta hänger samman med att man inte lyckats finna lärare till aktuella språk men också utifrån det faktum att eleverna från kommunens övriga skolor tvingas

förflytta sig till Örnaskolan efter avslutad skoldag, en situation som flera menar bidrar till att eleverna väljer bort undervisningen.

Det pedagogiska arbetet i familjeenhetens verksamhet framträder som väl anpassat till elevernas behov. Att pedagogerna i stor utsträckning individualiserar undervisningen är uppenbart och för samtliga elever har en individuell utvecklingsplan arbetats fram i samråd med elevernas föräldrar.

Abeona undervisar tre träningsskoleelever med omfattande stödbehov. Verksamheten har periodvis varit ansträngd och en del personalbyten har drabbat verksamheten. Situationen har dock stabiliserats.

Lilla gruppen och 310:an undervisar elever tillhörande särskolan men också elever som inte är inskrivna i särskolan och som har sin klasstillhörighet på grundskolan. Dessa elever alternerar mellan undervisning i grundskolan och i familjeenhetens verksamhet. Verksamheten i familjeenheten är med hänvisning här till att betrakta som placering i en särskild undervisningsgrupp, vilket kräver ett formellt beslut av rektor i samråd med föräldrarna. Inspektörsteamet konstaterar att sådana beslut inte finns.

Sammanfattningsvis gör inspektörsteamet bedömningen att det krävs ytterligare ansträngningar för att skolornas pedagogiska arbetsformer skall leva upp till intentionerna i läroplanen.

Elever som har svårigheter i sitt skolarbete skall ges särskilt stöd. Detta förutsätter att skolorna försäkrar sig om att elevernas studieresultat blir identifierade, bedömda och dokumenterade. Inspektörsteamet gör bedömningen att så inte sker i tillräcklig utsträckning.

Inspektörsteamet gör vidare bedömningen att åtgärdsprogram inte upprättas regelmässigt för elever för vilka det har framkommit att de är i behov av stödåtgärder. Upprättade åtgärdsprogram förvaras inte heller på ett tillfredsställande sätt.

Inspektörsteamet vill slutligen göra skolledningen uppmärksam på att rektor på delegation av styrelsen efter samråd med eleven och elevens vårdnadshavare skall besluta i fråga om elevens placering i särskild undervisningsgrupp. Mot bakgrund av detta gör inspektörsteamet bedömningen att hanteringen härvidlag inte lever upp till skolförfattningarna.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskilds rättsäkerhet.

Ledningen för barn- och utbildningsverksamheten i kommunen är sedan årsskiftet 2003/2004 organiserad i två team. Som nämnts under avsnitt 4 finns det tre rektorer på Örnaskolan. En rektor ansvarar för verksamheten till och med årskurs 6 och organisationen kring svenska som andraspråk. Två rektorer ansvarar för årskurserna 7-9 och har gjort en fördelning av eleverna inom denna verksamhet.

Rektorerna med inriktning mot de högre årskurserna har också ledningsansvar för Elias Fries skola. Att de båda skolorna har en gemensam ledning motiveras med att man på sikt skall kunna erbjuda eleverna en skolgång som hänger samman till en obruten utbildningslinje som sträcker sig från förskoleklassen på Elias Fries skola till årskurs 9 på Örnaskolan.

Kommunens samlade verksamhet för barn och elever i behov av särskilda insatser är samlade i en familjeenhet som är knuten till Örnaskolan och för denna verksamhet ansvarar en rektor.

Ledningen på Örnaskolan ingår i ett av rektorsteamerna tillsammans med ytterligare två skolledare. Genom den nya organisationen ville man bland annat stärka rektorerna genom den support ett team kan ge och också öka det administrativa stödet. Rektorernas möjligheter att finnas tillgängliga på skolorna och kunna göra sig tydliga i det pedagogiska utvecklingsarbetet skulle därmed stärkas.

Av samtal med de tre rektorerna framgick att de ännu inte fullt ut funnit formerna för hur ansvaret skall fördelas på skolan. Samverksansformer rektorerna emellan är inte heller helt klarlagda, mötesorganisationen fungerar ännu inte och många gemensamma strategiska ställningstaganden har ännu inte kommit till stånd. Detta är en uppfattning som blir tydlig i intervjuer med personalen. ”Ledningsorganisationen är inte bra på skolan, den är otydlig och flera av rektorerna är mycket otillgängliga. Vilka ansvarsområden de har vet vi inte och det förefaller inte pågå något teamarbete.”

De äldre eleverna kan inte med säkerhet redogöra för vem som är rektor och föräldrarna uttrycker också sin tveksamhet över otydligheten i ledningsorganisationen. Föräldrarepresentanterna efterlyser också en mycket tydligare pedagogisk färdriktning och inte minst uppföljning av arbetet i skolan.

Inspektörsteamet kan konstatera att flertalet intervjuade elever, föräldrar och också personalrepresentanter är tveksamma eller okunniga om hur ansvaret för eleverna är fördelat. Inspektörsteamet gör med hänvisning härtill bedömningen att även om det finns en formell ansvarsfördelning på skolan måste denna med nödvändighet klargöras.

Uppföljning och utvärdering av skolans arbete sker företrädesvis vid ett uppsamlingstillfälle i samband med terminsavslutningen på vårterminen. Diskussioner förs i personalgruppen och resultatet överlämnas till skolledningen men personalrepresentanterna menar att någon återkoppling sällan sker. Därför uppfattar inte heller personalen skolans kvalitetsarbete som tillräckligt.

Elever och föräldrar är i liten utsträckning engagerade i det löpande kvalitetsarbetet. Enkäter rörande trivseln på skolan har förekommit men någon återkoppling tycks inte ha skett. Arbetsplan och kvalitetsredovisning är inte heller kända dokument bland föräldrarna.

Någon sammanhållen kvalitetsredovisning finns inte på skolan. Personalen i förskoleklassen sammanställer en form av kvalitetsredovisning. På samma sätt ställs en kvalitetsredovisning samman för verksamheten i de lägre årskurserna såväl som i verksamheten för de högre. Kvalitetsredovisningarna följer en uppgjord mall som har otydlig koppling mellan nationella mål, skolplan och arbetsplan. Resultatet är därför mer att likna vid en form av verksamhetsberättelse som under flera rubriker saknar bedömningar av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har uppnåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts. Skolans kvalitetsredovisning kan med hänvisning här till inte anses leva upp till författningens krav.

Sammanfattningsvis finner inspektörsteamet att ledning visar ansvar för att tillgodose elevernas rätt till utveckling och utbildning men arbetet på skolan skulle kunna stärkas och påskyndas om ansvarsfördelningen mellan rektorerna blev klarlagd och skolledningen i långt större utsträckning blev tydlig i det pedagogiska utvecklingsarbetet.

Utifrån inspektionsteamets bedömning genomförs inte uppföljningar och utvärderingar på ett genomtänkt sätt och i tillräcklig utsträckning, ett arbete för att följa och utveckla kvaliteten av skolornas insatser.

För genomförandet av de fastställda målen för utbildningen skall det finnas en arbetsplan. Arbetsplanen skall utarbetas under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare. Inspektörsteamet gör bedömningen att arbetsplanen på skolan är ett dokument framtaget i första hand av skolledningen, någon elev- eller föräldrarepresentation har inte förekommit. Arbetet med utarbetandet av arbetsplanen kan med hänvisning här till inte anses leva upp till gällande skolförfattningar.

En kvalitetsredovisning skall enligt förordningen om kvalitetsredovisning innehålla bedömningar av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har uppnåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts. Skolans kvalitetsredovisning kan därför inte anses leva upp till författningens krav.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

Det finns elever på skolan med funktionshinder och lokalerna har anpassats för att möta elevernas behov.

Elevers val finns inlagt på schemat för vissa årskurser, dock inte alla. Enligt skolledningen finns en mängd ämnesområden för eleverna att välja mellan och sammantaget framstår elevers val vara organiserat på det sätt att eleven kan välja arbetsområde som innebär fördjupning och breddning av elevers kunskaper.

En av rektorerna ansvarar för organisationen kring svenska som andraspråk och särskilt avsatt personal handhar undervisningen. Under pågående termin deltar ett 30-tal elever. Eleverna har en klassplacering och byter ut den ordinarie undervisningen i svenska mot undervisning i svenska som andraspråk under en mer eller mindre lång period, utifrån elevers möjligheter att tillgodogöra sig den ordinarie undervisningen i svenska.

Inspektörsteamet vill uppmärksamma skolledningen på att det finns en klart uttalad oro bland personalrepresentanterna som menar att skolan inte i tillräcklig utsträckning tillgodoser elever som helt saknar det svenska språket eller som endast hjälpligt kan hantera det.

En elev skall ha studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det men något sådant stöd förekommer inte på skolan.

Något språkval kan eleverna inte göra på de skolor som har undervisning till och med årskurs 6. Hela det samlade språkvalet genomförs i årskurserna 7-9 på Örnaskolan där man erbjuder kommunens elever att studera franska och tyska.

Några elevavgifter förekommer inte på skolan.

På kommunens hemsida finns information om skolan och skriftlig informationsfolder finns också att tillgå.

Sammanfattningsvis gör inspektörsteamet bedömningen att Örnaskolan i stort erbjuder det utbud som de statliga bestämmelserna föreskriver och eleverna ges rimliga möjligheter till valfrihet enligt författningarna. Inspektörerna gör dock bedömningen att elever i behov av studiehandledning på sitt modersmål inte får sådant stöd, vilket inte är förenligt med skolförfattningarna.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Skolorna i kommunen tilldelas en grundersättning enligt ett system med nyckeltal. Därutöver får varje team resurser till specialundervisning, svenska som andraspråk samt till elevassistenter. Dessa resurser fördelas inom och mellan teamen inför varje läsår och omfördelning kan ske under läsåret.

Det finns på skolan ett 60-tal pedagoger, flertalet av dem har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Några medel för kompetensutveckling finns för närvarande inte tillgängliga då det råder ett verksamhetsövergripande köpstopp. Trots det försöker man på skolan få till stånd kompetenshöjande insatser genom att ta tillvara de insatser som kommunen centralt erbjuder.

Av intervjuerna med personalen framgick att många upplever att de flesta lokaler är kala och trånga, inbjuder till konflikter och ger små möjligheter att skapa grupper och parallella aktiviteter. Dessutom saknas grupprum, vilket ytterligare styr verksamheten negativt.

Tillgången på pedagogiskt material är förhållandevis god i likhet med datorutrustningen. På skolan finns också ett bibliotek som erbjuder eleverna ett gott utbud av litteratur.

Skolans matservering får positiva omdömen, fräsch lokal, god mat och trevlig personal.

Sammanfattningsvis gör inspektörerna bedömningen att skolan till största delen använder sig av lärare, förskollärare eller fritidspedagoger som har en utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak skall bedriva.

Inspektörerna gör vidare bedömningen att skolans lokaler är av äldre standard och saknar mindre utrymmen som ger personalen möjlighet att individualisera undervisningen för eleverna. Datorer och annat pedagogiskt material håller sådan standard att eleverna kan erbjudas en fullgod tidsenlig utbildning.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Örnaskolan övergripande är av god kvalitet.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- skolan erbjuder till övervägande del sina elever en positiv miljö, men signaler som framkommit under inspektionen tyder på att ytterligare ansträngningar måste göras för att säkerställa att elever inte utsätts för kränkningar,
- resultatet av skolans insatser för att ge eleverna möjlighet att i takt med stigande ålder vara med och ta ansvar för sitt skolarbete är otillräckliga, någon genomgående inriktning eller något övergripande ställningstagande finns inte i detta avseende,
- att eleverna upplever att de inte blir tillräckligt informerade eller får delta i diskussionen kring kursmål och betygskriterier är otillfredsställande,
- något ställningstagande avseende skolans övergripande värdegrundarbete finns inte,
- skolan har en mobbningsplan men planen behöver utvecklas då denna saknar en beskrivning av hur arbetet mot andra kränkningar, till exempel sexuella trakasserier eller rasism kan stävjas,

- elevernas studieresultat blir inte i tillräcklig utsträckning identifierade, bedömda och dokumenterade,
- det pedagogiska utvecklingsarbetet på skolan kan stärkas,
- arbetsplanen skall utarbetas under medverkan av bland annat eleverna och deras vårdnadshavare men någon sådan representation förekommer inte samt
- uppföljningar och utvärderingar i syfte att följa och utveckla kvaliteten av skolans insatser genomförs inte i tillräcklig utsträckning.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Beslut saknas i fråga om elevs placering i särskild undervisningsgrupp (5 kap. 5 § grundskoleförordningen).
- Åtgärdsprogram upprättas inte för alla elever för vilka det har framkommit att de är i behov av stödåtgärder (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Ansvarfördelningen i skolledningen är oklar och kan inte anses vara av det slaget att den lever upp till gällande skolförfattningar (2 kap. 2 § skollagen).
- En gemensam kvalitetsredovisning för skolan saknas och kvalitetsredovisningarna som presenterats uppfyller inte förordningens krav (1 § förordningen om kvalitetsredovisning).
- En elev skall ha studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det men något sådant stöd erbjuds inte på skolan (5 kap. 2 § grundskoleförordningen).

Datum

Ort

2004-02-17

Lund

Lena Godin

Lena Wikström